

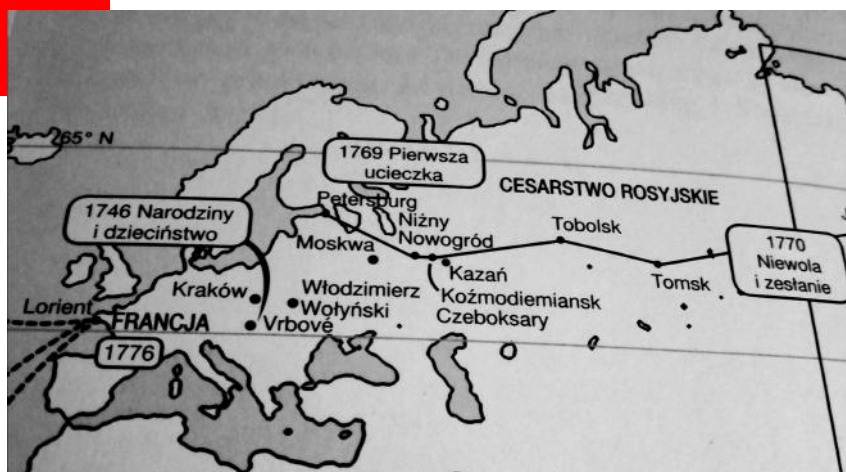
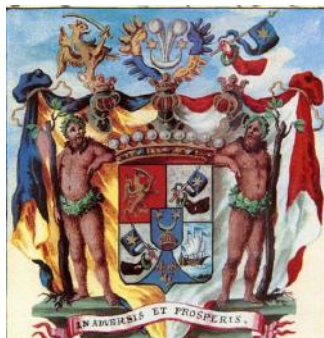

Vážení čitatelia, pri príležitosti 274. výročia narodenia Mórica Beňovského bola v Slovenskom inštitúte vo Varšave naplánovaná prednáška, ktorú pripravili a spracovali historici Dr. Ľubomír Bosák a Dr. Patrik Kýška. Z dôvodu aktuálnych opatrení proti COVID-19 sa prednáška neuskutočnila a preto sa Vám uvedení historici prihovoria prostredníctvom nášho e-bulletinu.

Móric Beňovský (1746-1786)

20. septembra 2020 sme si pripomenuli 274. výročie narodenia grófa Mórica Beňovského (1746 – 1786), ktorý svetlo sveta uzrel v slovenskom mestečku Vrbové. Je známe, že jeho život nie je viazaný len na Slovensko, ale aj na Poľsko.

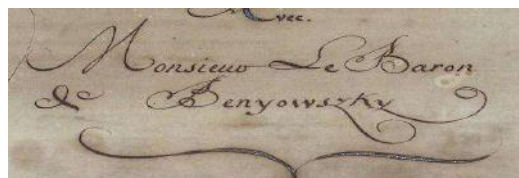
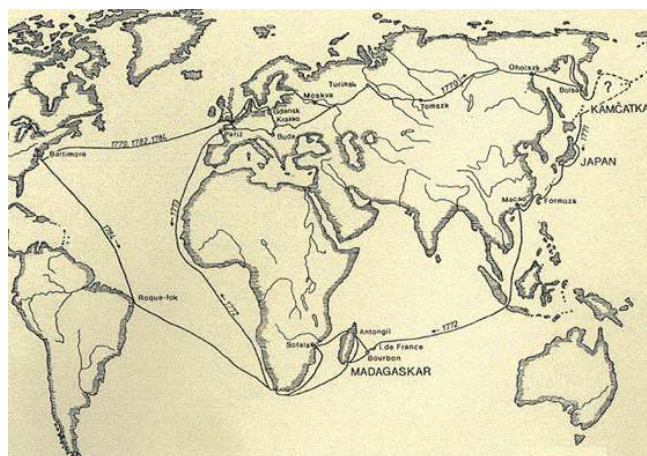
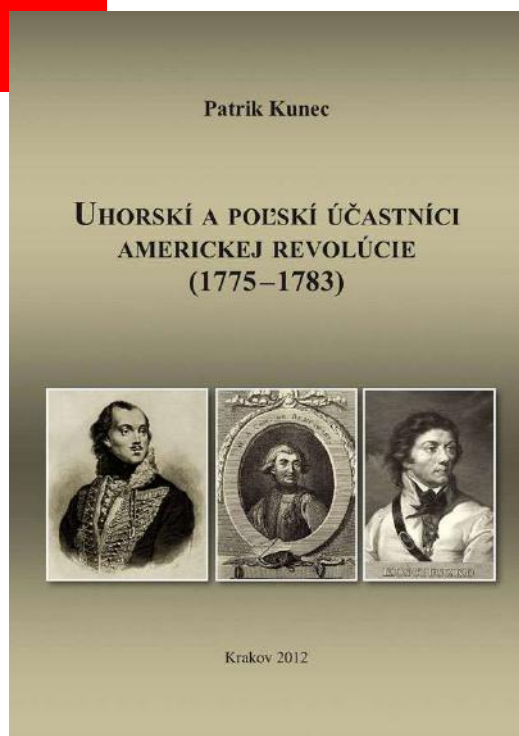
Z rodných končín sa už v mladosti dostal na Spiš. V Spišskej Sobote sa zoznámil so Zuzanou Hönschovou (1751 – 1826), dcérou miestneho mäsiara, ktorá sa čoskoro stala jeho manželkou. Sobáš uzavreli 20. apríla 1768 v dedine Wielkanoc, ktorá je dnes súčasťou obce Gołcza pri Miechowe (severne od Krakova). Už krátko nato chcel Beňovský spolu so svojim starším priateľom barónom Adalbertom Alexandrom Jungburgom (* 1726), rodákom z Prahy, verbovať na Spiši ľudí pre Barskú konfederáciu – poľské odbojné ozbrojené zoskupenie namierené proti ruskému zasahovaniu do poľských záležitostí a ruskej nadvláde. Z toho dôvodu sa Móric vkradol do priazne majora J. von Elstermanna, poľského kráľovského veliteľa na Ľubovnianskom hrade. Keď vyšli najavo Beňovského intrigy, za pokus zorganizovať vojenskú jednotku pre konfederáciu, uväznili ho v hradnej veži. Jungburga zadržali uhorské úrady v Kežmarku a uvrhli ho do stoličného väzenia v Levoči.

V r. 1769 slúžil Beňovský v Poľsku na strane konfederácie. Po zranení a zajatí ho Rusi internovali v Kazani, odkiaľ sa mu podarilo spolu so Švédom Adolfom Augustom Wyndblathom (Vinblad) ujsť do Petrohradu, kde chceli nastúpiť na holandskú loď, ale jej kapitán ich vydal cárskemu poľícii. Odsúdili ich do vyhnanstva na Kamčatku. Už strastiplná cesta, trvajúca od začiatku zimy roku 1769 do septembra nasledujúceho roku naprieč celou Sibírou, sa uskutočnila s nesmiernym vypätím fyzických a psychických síl. V Tobolsku, kadiaľ vyhnanci prechádzali, Beňovský dostal so súhlasom gubernátora Denisa Čičerina papier a atrament a začal písať cestovný denník.

V máji 1770 prišli do Ochotska, odkiaľ ich v septembri loďou odviezli na miesto určenia – na Kamčatku. Už počas plavby, keď sa strhla búrka, Beňovský so spoločníkmi chcel loď stočiť smerom k ostrovu Sachalin, ale bez úspechu. Napokon dorazili do Boľšerecka, ruskej osady v juhozápadnej časti Kamčatky nad riekou Boľšaja (dnes nazývanou Glocovka). V rokoch 1739 – 1783 bol Boľšereck administratívnym centrom Kamčatky.

Beňovský v Boľšerecku hneď vytvoril tajnú spoločnosť za účelom úteku. Pribrali k sebe aj kapitána gardy Piotra Chruščeva. Hľadali spôsob realizácie. Zrejme preto Beňovský navádzal tamojšieho kapitána Grigoria Nilova a popa Alekseja Ust'uzinova, aby zorganizovali misijnú výpravu na Kurilské ostrovy, čo by bola vhodná príležitosť na útek z vyhnanstva. Napokon začiatkom mája 1771 vyvolali vzburu, pri ktorej sa sprisahanci zmocnili lode Svätý Peter a Pavol.

Tým sa začala ďalšia kapitola jeho dobrodružného života, vďaka ktorej sa Beňovský zapísal do dejín. Ako prvý Európan sa dostal na lodi zo severného Pacifiku na čínske pobrežie. Jeho príbeh je výnimočný a hodný pozornosti.

Dr. Ľubomír Bosák, Dr. Patrik Kýška
Vrbovskí historici